

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»**

**PROCEEDINGS
of the XX International Scientific Conference
for students and young scholars
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»**

**2025
Астана**

УДК 001(06)
ББК 72я631
F96

**«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025» студенттер мен жас ғалымдардың
XX Халықаралық ғылыми конференциясы = XX Международная
научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE
BILIM – 2025» = The XX International Scientific Conference for
students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025». – Астана:
– 3813 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-08-5373-7

**Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас
ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті
мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.**

**The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young
researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities. В сборник
вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по
актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.**

УДК 001(06)
ББК 72я431
F96

ISBN 978-601-08-5373-7

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2025

808. 24	Пулатов Шерзод Аббозович	Межэтнический диалог и переговорные процессы в полиэтничном Казахстане: институциональные практики и политико-правовые основы	3603
809. 25	Сатвалдиев А.Г.	Қазақстандық этносаясатта «жанубий қозоғистон» газетінің алар орны және түрлі кезеңдердегі мемлекеттік саясаттың оның контентіне әсері	3608
810. 26	Токенов А.С.	Социальный капитал и доверие в казахстанском обществе: к вопросу о влиянии этнической структуры	3613
811. 27	Узарова Л.М.	Особенности коммуникации в сфере этномедиации	3617
812. 28	Урстенова Д.Д.	30 лет АНК: новые возможности народной дипломатии	3622
813. 29	Хмелевский В.А.	Межкультурное многообразие и общая историческая память В республике Казахстан	3627
814. 30	Чжан Цзинкай	«Цветные революции» в эпоху интернета (особенности противостояния в странах СНГ)	3630

6 – СЕКЦИЯ
ФИЛОЛОГИЯНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФИЛОЛОГИИ

**6.1 ҰЛТТЫҚ ӘДЕБИЕТТАНУДЫҢ ЖАҢА ҮРДІСТЕРІ МЕН ДАМУ БАҒЫТТАРЫ
НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ**

815.	Абдулла А. К.	Абай мұрасындағы сакралды ұғымдар	3610
816.	Алаудин Н. Ә.	Нәзира Бердалы поэзиясындағы фольклорлық үрдістер	3614
817.	Амантай Н., Қапсихқызы Д.	«Ескендір» поэмасындағы уақыт пен мәңгілік мәселесі: Абайдың философиялық концепциялары	3618
818.	Ахметбекова Т. У.	Б.Майлин мен А.Чехов әңгімелеріндегі сарказм	3622
819.	Байдуллаева Ж.К.	Қазіргі қазақ прозасындағы мистика жанры	3626
820.	Ғалымжанова З. Т.	Мемуарлық романдардағы тәрбие құндылығы	3629
821.	Дәуренбек А. Ж.	Тұрсын Жұртбайдың «Бесіңді түзе!..» еңбегі: Мұхтар Әуезовтің шығармашылық тағдыры және көркемдік шындық	3632
822.	Ергеш А. М.	Қабдыкәрім Ыдырысов поэзиясындағы интертекст және оның поэтикалық мәні	3638
823.	Еркін А.	«Телқоңыр» және ұлттық болмыс	3641
824.	Жакупова С.С.	XX ғасыр басындағы қазақ әдебиетіндегі ескілікті сынау тенденциясы: Ш.Торайғыровтың «Базарбай молдаға» өлеңі	3644
825.	Жақсыбаева Н. Ж.	Білім берудегі жаңа технологияның тиімділігі	3645
826.	Төребаева А.О.	Жүрсін Ерман арнау өлеңдерінің көркемдік ерекшелігі	3650
827.	Тұрсын Қ. А.	Бейсембай Кенжебаев – аудармашы	3656
828.	Сұлтанбек Ә.	Орыс тілді қазақ жастарының сөз сапасы: түйіткілдер мен шешімдер	3659
829.	Қажетерова Ш. С.	Еркін өлеңдердегі көлеңке образы	3664
830.	Қуанышбаева Н.А.	Тайыр Жомартбаев шығармашылығындағы балалар әдебиетінің көркемдік-жанрлық сипаты және алаш кезеңіндегі білім беру ісіне ықпалы	3669
831.	Құлшар Б. М.	Сатирадағы есімдер жүйесі және олардың эстетикалық-семантикалық жүктемесі	3673
832.	Махмутова А. Қ.	Абай Құнанбайұлының қара сөздері және ұлттық әдебиеттанудың жаңа үрдістері: білім және руханият	3676
833.	Молдахан Е. М.	Tiktok, Instagram секілді әлеуметтік желілерді әдеби білім беруде қолдану тәсілдері	3679
834.	Томабаева А. Ғ.	Шәкәрім мен Қожа Хафиздің философиялық үндестігі	3683
835.	Түсіпбек М. К.	Мұхтар Әуезов пен Оноре де Бальзак шығармаларындағы сыншыл реализм	3688

		принциптері туралы	
836.	Сайфуллаева Б. Б.	Орта ғасыр түркі ойшылдарының мұрасы мен Абай шығармаларындағы көркемдік дәстүр сабақтастығы	3692
837.	Шагирова Д. Р.	Көлеңке архетипінің көркем трансформациясы: Достоевскийдің «Сыңар» повесі мен Төлен Әбдіктің «Парасат майданы» негізінде	3696

**6.2 ҚАЗАҚ ТІЛ БІЛІМІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ**

838.	Абденкул Д.С.	Үйлену салт өлеңдеріндегі лингвотанымдық сипат	3700
839.	Абдрахман А.Е.	«Ер Төстік» жырындағы ең басты гендерлік көріністер мен символдар	3704
840.	Амирова А.Б.	Мақал-мәтелдер әлеміндегі билік пен гендер: қазақ және ағылшын паремияларының салыстырмалы талдауы	3708
841.	Анарбекова А.Б.	Оқушылар сөйлеу тіліндегі терминдер қолданысы	3715
842.	Бөгетбаева А.Т.	Жаһанданудың мәдени таптаурындардың қалыптасуына әсері	3719
843.	Дәулетші Д.Р.	Жалпықолданыстағы сөздерді термин ретінде қолдануда жарыспалылық мәселесі (ақпараттық технологиялар саласы бойынша)	3723
844.	Ермекқызы А.	Интернет лексиканың қолданысы	3726
845.	Жаныбекқызы Б.	Ұлттық фильмдердегі тілдік ерекшеліктер және әсерлеуші құралдар (көркемдегіш құралдар)	3730
846.	Жарылхасын Б.Қ.	Мұхтар Мағауин шығармашылығындағы фразеологизмдердің мәні	3733
847.	Қуандықова И.Р.	Кірме сөздер: игерілуі және электронды коммуникация ортасындағы қолданысы	3736
848.	Қайыркен А.О.	Корпустық лингвистика: қазақ тілін оқытудағы инновациялық бағыт	3743
849.	Қанатқызы А.	Зейнолла Шүкіровтың шығармаларындағы кейіпкер тілі мен стилі	3747
850.	Қуаныш Ә.	Methodology for the development of students' emotional competence in the lesson of the kazakh language	3751
851.	Қыдырбай Н.А.	Қазақ тіліндегі жаңа сөздер мен терминдердің пайда болуы және оларды қалыптастыру мәселелері	3755
852.	Мадиярова Д.М.	Жастар тіліне әлеуметтік желінің әсері	3759
853.	Меліс А.Б.	«Жер-Ана» ұғымының мағыналық ерекшеліктері	3762
854.	Муратбаева Ж.К.	Қазіргі қазақ киносындағы тілдік ерекшеліктер (комедия жанры негізінде: «Таптым-ау сені»)	3766

855.	Муратова М.	І.Жансүгіровтің «Құлагер» поэмасындағы мінез-құлық метафоралары	3769
856.	Мұхтарова Ф.С.	Қазақ және қырғыз тілдеріндегі тағамға қатысты этнофразеологизмдер	3772
857.	Нугман А.А.	Фразеологизмдердің лингво-мәдени өрісі	3775
858.	Онгарбаева А.О.	Қазақ және өзбек фразеологизмдеріндегі киелі сандардың ортақ белгілері	3777
859.	Оразалина А.А.	К.Оразалиннің тілдік тұлғасын тану мәселесі	3781
860.	Оралбай А.О.	Қазақ тілін әлеуметтік желілерге танымал ету үшін контент стратегиялары	3785
861.	Оспан М.Ж.	Қазақ халқының мақал-мәтелдеріндегі «Бақыт» концептісі	3790
862.	Өркенқызы А.	Постмодернистік мәтіннің байласымы мен тұтасымын барлау	3794
863.	Рзалиева Р.Ж.	Ғаламтордағы тұлғаны тілдік кемсіту: себебі мен салдары	3798
864.	Сәбитқызы Б.	Жанат Әскербекқызының шығармашылығындағы концептуалды метафора	3802
865.	Түйлебаева Қ.Б.	Хаос және контекст	3805
866.	Тұранов Ы.Ә.	Әлихан Бөкейханов шығармаларындағы антропонимдердің психолингвистикалық сипаты	3809
867.	Уәлібек А.А. Беласар І.Қ.	Қазақ фразеологизмдерінің гендерлік аспектісі	3812
868.	Ұланова Е.Д.	Т.Әбдікәкімовтің «Ажал даласындағы тас» өлеңіндегі сөздердің қолданылуының математикалық жиілігі	3816
869.	Халмурат Е.С.	Mangurtism – future tragedy	3819
870.	Шиктыбаева А.	Жасанды интеллект арқылы өтірік өлеңдер құрастыру	3821

6.3 ОРЫС ТІЛІ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ КОММУНИКАЦИЯ РУССКИЙ ЯЗЫК И МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ

871.	Абдикадырова А.М., Аманджол А.Е., Беккалиқызы А.	Слово <i>хайп</i> и его производные	3825
872.	Амангелді А.Ж.	Слова-паразиты в речи современной молодежи	3828
873.	Аманшаева И.С., Мәлікова А.Н.	Слово прикол и его производные в молодежном сленге (на материале НКРЯ)	3832
874.	Дудко В.Н.	Языковые средства как механизм воздействия	3836
875.	Елубаева К.К.	Устойчивое выражение "24/7" в современной речи: аспекты значения	3841
876.	Жарлықасым Ж.К.	Синтаксические модели новостных заголовков в интернет-СМИ Казахстана	3844

877.	Жумабаева А.Б.	Лексикографический анализ лексемы «упрямство» в русском и казахском языках	3850
878.	Кеңес Н.С.	Жизненное кредо молодёжи Казахстана: лингвоаксиологический аспект	3853
879.	Қалихан А.А.	Специфика молодежной инвективной лексики (на материале соцсетей Tik Tok, Telegram)	3856
880.	Мазуркина У.А.	Фонетическая интерференция при обучении русскому языку как иностранному китайских студентов	3859
881.	МаксUTOва Д.Г.	Научная VS народная этимология объектов Астаны (по материалам уличных интервью инстагида Мити Байназарова)	3862
882.	Серикова Д.М.	Специфика обучения аудированию в 9 классе	3865

**6.4 ОРЫС ӘДЕБИЕТІ: КӨРКЕМ МӘТІНДІ ТАЛДАУ ЖӘНЕ ТҮСІНДІРУ
РУССКАЯ ЛИТЕРАТУРА: АНАЛИЗ И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ
ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА**

883.	Абдрахманова Э.	Bakhyt Kairbekov: the problems of creativity	3869
884.	Ерболат Д.	Фольклор как мотивообразующий элемент в повести З. Наурызбай и Л. Калаус «Приключения Бату и его друзей»	3870
885.	Ибраимова С.	Мотив самопожертвования в прозе Л. Улицкой	3874
886.	Кенжетай Б.	Фольклорные образы и мотивы в цикле «Кудыкины горы» Н. Черновой	3876
887.	Курмангалиева Г.	Метафора «необретенный рай» в романе Бахыта Кенжеева «Младший брат»	3879
888.	Мухамадиева К.	Особенности реализации категории «автора» и «скриптора» в романе Т. Толстой «Кысь»	3881
889.	Надирхан В.	Быт и нравы русского поместного дворянства в изображении Н.И. Новикова, Д.И. Фонвизина, А.Н. Радищева	3884
890.	Онгар А.	Символика круга в романе «Круг пепла» Д. Накипова	3888
891.	Оразалина А.	Литературное наследие Рымгали Нургали: социальные и философские аспекты в произведениях писателя	3891
892.	Өсербайұлы С.	Қазақ романының қалыптасу кезеңдері және дамуы	3893
893.	Сарсенбай М.	Концепция детства в литературе: культурный и философский контексты	3897
894.	Сералимова С.	Исторический контекст и культурные традиции в творчестве тюркоязычных писателей	3900
895.	Тахауикызы Ж.	Тема Древнего Новгорода в исторических и художественных произведениях Н.М. Карамзина	3903
896.	Турабекова И.	Образ современной российской женщины в произведениях Дарьи Донцовой	3907

897.	Цындра А.	Фольклорно-мифологический контекст образа ведьмы в повести Н.В. Гоголя «Майская ночь, или Утопленница»	3912
------	-----------	--	------

6.5 АУДАРМА ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС МӘСЕЛЕЛЕРІ

ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА И МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ

898.	Айтбаева А.М.	Особенности аудиовизуального перевода на примере фильма «Inception»	3918
899.	Акимбекова К.Ж.	Прагматический аспект перевода рассказов Оскара Уайльда	3920
900.	Алпамыс Т.М.	Intercultural Features of Modality Expression in English and Kazakh: Translation Challenges	3922
901.	Амангелдиева А.М.	Қазақ және ағылшын тілдеріндегі мақал-мәтелдегі кейбір соматизмдер аудармасы	3926
902.	Әбдірахман А.Қ.	Аудиовизуалды аудармада реалияларды беру ерекшеліктері	3928
903.	Бектлеуова А.С.	Тіл және әдеп: ұлттық ерекшеліктер мен аудармадағы ұстанымдар	3931
904.	Бультенова Д.Т.	Culinaryonyms as culturally marked lexis: issues of equivalence in translation from Kazakh into English	3933
905.	Дулатова А.А., Кадырова Р.Р.	Ағылшын және қазақ тілдеріндегі фразеологизмдер мен мақал мәтелдердің ұқсастықтары мен айырмашылығы	3937
906.	Елибаева А.Т.	Лингвокультурные трансформации в аудиовизуальном переводе: анализ русской локализации фильма «Веном»	3941
907.	Жексемби Д.Д.	Аудармада қолданылатын цифрлық технологиялардың жетістіктері	3945
908.	Каткенова З.Д.	Childbirth celebration in Kazakh and English cultures	3950
909.	Қыдырбай Г.З.	Орта мектептерде ағылшын грамматикасын оқытуда коммуникативті әдістерді қолдану	3953
910.	Матыгулова А.Н.	Translation of documentary novels	3956
911.	Нығметулла К.Б.	Көркем әдебиет стилінің аудармасы: жасанды интеллект, машиналық аударма мен адам аудармасының салыстырмалы талдауы (Эрнест Хемингуэйдің «Килиманджаро – қарлы тау» әңгімесінің негізінде)	3959
912.	Райнбекова А.К.	«Жеті» санының ағылшын, орыс және қазақ тілдеріндегі фразеологиялық бірліктер мен аудармадағы көрінісі	3962
913.	Сейткенов К.Б.	Көркем мәтін тілі прагматикасын жеткізуде тіркесті бірліктердің аударылу ерекшеліктері	3966
914.	Сүндетова А.Н.	«Жаңбыр» концептісінің тілдік-танымдық сипаты және тіларалық берілуі (Э.Хемингуэйдің «Қош бол, майдан!» романы негізінде)	3972
915.	Утеулиева А.А.	Lexical-semantic types of non-verbal means and their translation	3978

**6.6 ШЕТЕЛ ФИЛОЛОГИЯСЫНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ИНОСТРАННОЙ ФИЛОЛОГИИ**

916.	Айдарбекқызы М. Ермекқызы А.	Тілдердің жойылу қауіпі және қайта жаңғырту мүмкіндіктері	3983
917.	Асатова К.Т.	Semantic and Pragmatic Aspects of Anglicisms in Modern Kazakh	3986
918.	Аслялиева А.Ж.	Frequency and Functional-Semantic Analysis of Color-Denoting Adjectives in George Orwell's "Animal Farm"	3990
919.	Ахметбек Д.А.	Axiological characteristics of the biography of a virtual character	3996
920.	Байсұлтан А. Н.	Ағылшын көркем әдебиетіндегі бейвербалды қарым-қатынастың рөлі	3999
921.	Донбаева А. А.	Использование аутентичных текстовых материалов при обучении чтению в целях повышения мотивации к изучению иностранного языка	4003
922.	Жунусова А. К.	Ағылшын әдебиетіндегі «адамның оң мінезі» лексика-семантикалық өрісінің құрылымы	4008
923.	Кенесбаев А. С.	The language game in modern internet communication	4013
924.	Кенжебай А.Т.	Сравнение языка рекламы в английском и казахском языках	4015
925.	Сабилова Ж.Б.	Репрезентация концепта "семья" в англо-, казахоязычных публицистических дискурсах начала XXI века	4018
926.	Сериккалиева А. Ж.	Образность публицистического дискурса в новогодних речах: сравнительный анализ выступлений президента Казахстана и короля Великобритании	4020
927.	Тлемисова Ж. М.	Semantic analysis of the linguistic changes driven by generation Z's neologisms	4023
928.	Турсынбетова А. Н.	Балалар тіліндегі инновациялар мен олардың сөзжасамдық ерекшеліктері	4027
929.	Ундимисова А.Ж.	Английские пословицы и поговорки: их значение, употребление и русские эквиваленты	4030
930.	Хасенов И. Танабаев Т.	A brief overview of the origins and formation of the basic terms of electricity in English and Kazakh languages	4031
931.	Шандер Д.	The English language acquisition: why are you still unable to speak it?	4034

**6.7 ҚЫТАЙ ФИЛОЛОГИЯСЫ МЕН ЛЕКСИКОЛОГИЯСЫ: ЖАҢА
БАҒЫТТАР МЕН ӘДІСНАМАЛАР
КИТАЙСКАЯ ФИЛОЛОГИЯ И ЛЕКСИКОЛОГИЯ: НОВЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ
И МЕТОДОЛОГИИ**

932.	Абдуллина А.Р.	Тіл мен мәдениеттің өзара байланысы және аудармадағы рөлі	4039
933.	Абдуразакова М. Д.	Ресми іс-қағаздардағы тұрақты тіркестер мен клишелердің аудару тәсілдері (қытай және	4043

		қазақ тілдерінің іскерлік құжаттары негізінде)	
934.	Асқар Н.	Лю Цысиннің “Үш Ғалам” (三体) ғылыми-фантастикалық роман трилогиясының стилистикалық ерекшеліктері	4046
935.	Дюсупжанова Ж.М.	Қытай фильмдерін қазақ тіліне аударудың ең танымал түрлері мен кең таралған әдістері	4049
936.	Кабышева А.Д.	Медициналық терминдерді қытай тілінен қазақ тіліне аудару мәселелері	4054
937.	Күшәнбек М.	Бақ-тағы қытай фразеологизмдерінің қазақ тіліне аударылу ерекшеліктері	4060
938.	Қалекенова Ж.Қ.	Мәдени революция кезеңіндегі әдебиеттің даму көрінісі	4065
939.	Майбас Ә.Т.	Қытай тілін шет тілі ретінде оқытудың бастауыш сатысындағы құрмалас сөйлемдердегі жалғаулықтардың оқыту мәселесі	4068
940.	Мамедова Р.В.	Сравнительный анализ китайских и казахских пословиц и фразеологизмов	4071
941.	Маметова А.М.	Медицина саласындағы кәсіби мәтіндерге лингвистикалық талдау	4076
942.	Мылтықбай Ж.А.	Қытай ауызекі сөйлеу стилінің қолдану аясы	4080
943.	Намазова Ж.Т.	Жасанды интеллект негізіндегі қытай тілін оқу: мүмкіндіктер мен шектеулер	4085
944.	Нұрлан Е.	Цянь Чжуншудың “Қоршалған қамал” романының көркемдік ерекшеліктері мен кейіпкерлер образы	4088
945.	Нұртай А.	«Өмір мен өлім мені қажытады» романында реинкарнация арқылы әлеуметтік жіктелуді бейнелеу	4093
946.	Сейлова А.А.	Влияние политической и культурной ситуации в Китае в период Тан на литературу	4097

**МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENTS**

**СЕКЦИЯ 7. ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ
ECONOMIC SCIENCES**

**Подсекция 7.1 ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКАНЫҢ АШЫҚТЫҒЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІГІ**

**ОТКРЫТОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ И ЕЕ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ
БЕЗОПАСНОСТЬ**

OPENNESS OF THE NATIONAL ECONOMY AND ITS ECONOMIC SECURITY

947.	Асылбаева Ж.Е.	Цифровизация в жилищном строительстве: преимущества и перспективы	4100
948.	Аудан Д.Т.	Өнеркәсіп кәсіпорынның тұрақты дамуының	4103

4. Чернова Н. Кудыкины горы // Простор – 2016 - № 6 – С. 81-121.
5. Чернова Н. Кудыкины горы //Простор – 2016 - №10 – С. 63-103

УДК 82-3

МЕТАФОРА «НЕОБРЕТЕННЫЙ РАЙ» В РОМАНЕ БАХЫТА КЕНЖЕЕВА «МЛАДШИЙ БРАТ»

Курмангалиева Гульназ

gulnaz2004_07@mail.ru

студентка 4 курса филологического факультета

ЕНУ им. Л.Н.Гумилёва

г. Астана, Казахстан

Научный руководитель – к.ф.н. М.Е. Жапанова

«Метафора вид тропа, перенесенное свойство одного предмета (явления или аспекта бытия) на другой по принципу их сходства в каком-либо отношении или по контрасту... Метафора – это скрытое сравнение, в котором слова «как», «как будто», «словно» опущены, но подразумеваются..., – отмечается в литературном энциклопедическом словаре [1, с. 218]. Известно, что названный троп представлял интерес для исследователей еще со времен ученого-энциклопедиста Аристотеля, описавшего ее первым: «Переносное слово (metaphora) – это несвойственное имя, перенесенное с рода на вид, или с вида на род, или с вида на вид, или по аналогии» [2]. Словом, метафора в художественном произведении позволяет авторам творчески и образно выразить свои мысли и чувства, превращая слова в живые образы, позволяя читателям почувствовать эмоции и переживания автора, проследить цепочку состояний, которые испытывает главный герой.

В «романе-отъезде» «Младший брат» Бахыта Кенжеева, писателя третьей волны русской эмиграции, через метафору «необретённый рай» отражены социальные и культурные реалии в судьбе мечтающих эмигрировать героев Кости Розенкранца и Марка Соломина. В представлении молодых переводчиков технической литературы Америка представляла собой рай. По их мнению, не с проста в начале семидесятых годов на Запад хлынула толпа интеллигенции.

Вынашивая идею об отъезде в вожделенную Америку, являвшую собой пространство рая, Костя ищет ответ на вопрос: «Почему иностранец менее стремится жить у нас, чем мы в его земле? И тут же сам себе отвечал: «Потому что он и без того уже находится за границей. Сто с лишним лет миновало, а поди ж ты, все таит в себе за граница неизъяснимую прелесть для россиян, маячит болотным огоньком в тумане, блазнится: вроде и есть она, вроде и нет ее, и проверить нет решительно никакой возможности» [3].

Известно, рай – априори воспринимается как религиозный термин. Обратимся к энциклопедии «Символы, знаки, эмблемы», в котором представлены его различные трактовки. К примеру, рай – идеальная область вечного счастья и блаженства пребывания с Богом, доступная только для добродетельных людей. Или, рай может восприниматься как: «хорошее место» (сад, согласно Библии, город в Апокалипсисе, небеса в «Книге Еноха»; «видение, дающее блаженство» (у Данте это ассоциируется с видением Троицы); рай также может включать в себя символизм других аспектов (царство Божие, мистический брак и брачный пир, золотой век человечества, Эдемский сад, Мировое дерево или четыре реки). Авторы, отмечая схематичность и недоработанность концепции рая, продолжают: «В Евангелии рай служит синонимом для царства Иисуса. Чаще всего он описывается как блаженное состояние, которого достигает человек. С другой стороны, рай изображается как место с прекрасным климатом, где избранные души вечно предаются невинным земным удовольствиям» [4, с. 399]. Мы же заметим, что последняя

трактовка была наиболее близка Косте и Марку. Ведь в их стране-аде пахло смертью, гибелью и гниением.

Изображая внутренний мир молодых людей, их стремления к чему-то большему, что было недостижимым в условиях прошлой жизни в СССР, в пространстве «ада», автор «отправляет» читателя вслед за своими героями в «рай». Гости вечеринки/проводов, устроенного по случаю отъезда Кости, по-разному реагировали на этот шаг: кто-то завидовал его свободному и счастливому будущему, кто-то пытался отговорить от вечной разлуки с родиной, кто-то видел в нем «репетицию смерти». Андрей, наслышанный о мотивах отъезда друга на Запад ради красивой жизни, включающих пару автомобилей у домика на пригороде да очаровательную американочку, которая может родит ему трех богатырей, предостерегал: «Никто тебя обратно не пустит. Никто. Не увидишь ты больше ни нас никогда, ни родных, ни Москвы, ни Ленинграда. Русскую речь услышишь только эмигрантскую, полумертвую. Это ли не смерть? И, однако, будешь жить, дышать, бродить по чужим улицам. Иной раз, может, и позвонишь по телефону в прошедшую жизнь, а новая будет захлестывать, бушевать...» [3]. Находившемуся в «плену» розового листочка размером в половину почтовой открытки – выездной визой, и взахлеб делившимся планами жизнеустройства в Новом свете Косте, подруга Ира также адресует прощальные строчки-предостережения. Будущему эмигранту напоминает о жизни, которая «тлеет пока...» в «преддверии рая и ада».

Действительно, совсем скоро Костя из райской страны сообщит: «... купил я себе пока в Америке только пресловутые джинсы да машинку с русским шрифтом... Вижу, что даже на свободе нужно изо всех сил крутиться, чтобы остаться на плаву, не говоря уж о том, чтобы выбиться в люди; эффективность здешнего общества мы в России безбожно преувеличивали, контакты мои устанавливаются до обидного медленно, и на хлеб я зарабатываю главным образом тасканием ящиков на складе ...» [3]. Частые и теплые воспоминания о родной земле подводили к осознанию иллюзорности счастливой жизни за границей. Он убеждается в том, что в Америке также зарабатывают деньги простым физическим трудом, наблюдает грязь во всех ее проявлениях, видит нищих, спящих на вентиляционных трубах. Далее, описывает разрушение своих иллюзий об идеальной загранице, где также есть проблемы и приходится не только жить, но и выживать.

Известно, что путь в Америку Кости Розенкранца был вполне запланированный и легальный через Израиль. Напротив, отъезд Марка Соломина оказался ситуативным и нелегальным, хотя ему никогда не были чужды мысли о возможной эмиграции, в нем всегда боролась оппозиция СССР и Америка. Позже он думал о необходимости воссоединения с возлюбленной, американской поэтессой Клэр. Ускорило этот шаг обвинение в распространении антисоветской литературы, переданной Костей-американцем. Он вынужден был легально добраться лишь в Грузию, а оттуда окольными путями на Запад. «После обложных московских дождей, после жгучего холода ветреных октябрьских ночей, после серых, стесненных городским горизонтом утренних зорь и замешанных на мокром снеге вечерних, после гнусных своих запоев и злобных бессильных слез, после унижайшего прощания с Конторой и отвратительных допросов «в качестве свидетеля по делу гр-на Баевского А. Е.», – словом, после всех своих драм и трагедий Марк попал, наконец, в земной рай» [3], – повествует Кенжеев. То, казалось, были первые шаги в счастливую жизнь Марка, искренне верившего в обретение гармонии с собой в другом месте. Убегая от всего в тот самый «рай», он не понимал, что слишком идеализировал жизнь за границей, надеялся на стабильность и покой. Вынужденный побег, непринятие ситуации, столкновение мечты с реальностью вызывают внутренний кризис.

Через метафорические единицы Кенжеев представляет последовательность состояний Марка Соломина: «... после всех своих драм и трагедий Марк попал, наконец, в земной рай. Цвет отдаленных гор с расстоянием менялся с зеленого на желто-серый, а там и на синеватый, с

белыми пятнами ледников: невидимое море насылало влажный ветерок, насыщенный запахами яблок, винограда, жухлой осенней листвы. Марк снова вздохнул» [3].

Метафора «необретенного рая» передает внутреннюю борьбу и переживания главных героев. Против обвинения в том, что в его голове образ идеальной жизни в Америке, который он навязывает другим, Марк утверждает, что не чувствует себя богаче и счастливее этого «несчастливого человека». Его высказывание показывает нам, что он не до конца осознаёт и верит в идеальную жизнь вне своей Родины. И не просто так цитирует из «Евангелия», она представляет Марку душевный поиск и покой, свидетельствуя, что истинный рай не имеет свою вариацию на Земле. Произнесенное им в Тбилиси «... вольному – воля, спасенному – рай» несет в себе двусмысленный смысл, сочетая в себе утешение и покой и одновременно печаль. Нужно искать тот самый «рай» внутри себя. ... Марку не суждено было добраться до Америки, его раем стала Грузия, где он нелепо погибает.

Рай, показанный в романе, – это не тактильная линза, а легенда, сложенная молодыми людьми. Несмотря на внешние попытки улучшить свою жизнь, Костя и Марк не могут избавиться от внутренней пустоты и конфликтов, которые преследуют их, даже в самом «идеальном» месте.

Таким образом, рай, не найденный главными героями в романе, подчеркивает невозможность найти идеальный мир в реальной жизни и затрагивает важные вопросы о смысле существования и стремлении к внутреннему миру.

Список использованной литературы

1. Литературный энциклопедический словарь. Под общей ред. В.М. Кожевникова, П.А. Николаева. М: Сов. энциклопедия, 1987. – 752 с.
2. Аристотель. Поэтика / Пер. М. Л. Гаспарова // Аристотель. Сочинения: В 4-х т. Т.4. М., 1983.- 832с. [электронный ресурс]: <https://djvu.online/file/MIxL2AbslFDSj>
3. Кенжеев Б.Ш. Младший брат [Электронный ресурс]. URL: https://bakhyt.narod.ru/romany/mladshiy_brat.htm
4. Символы, знаки, эмблемы. В.Э. Багдасарян, Орлов И.Б., под общей ред. Телицина. В.Л. М: Локид-Пресс: Рипол классик, 2005. – 495 с.

УДК 82-3

ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ КАТЕГОРИИ «АВТОРА» И «СКРИПТОРА» В РОМАНЕ Т. ТОЛСТОЙ «КЫСЬ»

Мухамадиева К. Ж.

студентка 4 курса специальности «Филология. Русская филология»

Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилёва

г. Астана, Казахстан

Научный руководитель – старший преподаватель Д.Е. Толбаева

Татьяна Толстая – писательница в направлении постмодернизма. Её роман «Кысь» сочетает в себе игру с жанрами, метанарративы и интертекстуальность. Одна из ключевых исследуемых проблем – это соотношение категорий автора и скриптора, согласно теории Р. Барта. [1]

Постмодернизм – это направление, которое возникает во второй половине XX века и является своеобразным протестом против устоявшихся нарративов, в том числе идей модернизма и эпохи Просвещения. В эпоху постмодерна литературные тенденции разрушаются и приобретают совершенно иное понимание и развитие, многие литературоведческие категории прежде казавшиеся незыблемыми меняют свое содержание. [3]